

Govor članice Stalnog izaslanstva Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u Parlamentarnoj skupštini Srednjoeuropske inicijative (SEI) dr. Danijele Martinović na sastanku Odbora Parlamentarne dimenzije SEI Beč, 11. lipanj 2014.

"Obrazovanje kao temelj prosperiteta

Pravo na obrazovanje omogućava lični i društveni razvoj individue čime doprinosi individualnoj autonomiji, zaštiti od arbitrarnosti državne vlasti što je pretpostavka demokratije, razvoju osećaja društvene odgovornosti, jednakost mogućnosti i jednak pristup obrazovanju. Stoga se može reći da je zajamčenost prava na obrazovanje stvar jednakosti i pravde.

Alarmanтна istina da je u XXI vijeku gotovo milijardu ljudi nepismeno, da stotinu dvadeset miliona djece širom svijeta nema pristup obrazovanju, pravo na obrazovanje načinila je prioritetom međunarodne zajednice. Preduzimaju se aktivnosti koje za cilj imaju afirmaciju opšteg prava na obrazovanje, jednakog pristupa obrazovanju, zabrane svakog oblika diskriminacije i nejednakosti u obrazovanju i sl. Nalaže se preduzimanje svih potrebnih legislativnih, administrativnih, institucionalnih i drugih mjera koje će doprinijeti istinskoj implementaciji punog i opšteg prava na obrazovanje.

Sve više se počinje uviđati da pravo na obrazovanje predstavlja opšte dobro čovječanstva. U nastojanju da se stvori bolji svijet, pravedniji i odgovorniji, obrazovanje danas dobija status opšteg dobra. Takvom statusu doprinosi okolnost da obrazovanje i znanje predstavlja mjeru slobode i prosperiteta, kao i da je uslov opšte dobrobiti. Stoga je neophodno da međunarodna zajednica preuzme odgovornost i pruži pravo značenje pravu na obrazovanje koje bi bilo u skladu sa Preambulom Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima koja ukazuje da je priznavanje urođenog dostojanstva i jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske porodice temelj slobode, pravde i mira u svijetu.

Iako pravo na obrazovanje dobija status prioriteta međunarodne zajednice, očigledno je da i posle punih šest decenija od donošenja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, i gotovo dvije decenije od usvajanja Konvencije o pravima djeteta (1990), obaveza njegove pune afirmacije nije ispunjena. Rok za ispunjenje ove obaveze prolongiran je do 2015. godine. Međutim, dosadašnje stanje nas ne navodi da

povjerujemo da će obaveza pune afirmacije prava na obrazovanje biti ispunjena do utvrđenog roka. Naime, prisutne su opšte proklamacije ovog prava, ali opšte akcije za njegovu de facto realizaciju još uvijek nema. To je posljedica nedostatka mogućnosti, mada ponekad i nedostatka volje za rešavanje ovog problema.

Implementacija prava na obrazovanje kao osnovnog ljudskog prava koje je uslov realizacije ostalih ljudskim bićima inherentnih prava i pretpostavka ljudske sigurnosti, demokratije i društvenog progresa, od suštinskog je značaja budući da predstavlja opšte dobro čovječanstva. Međutim, prerano je za davanje ocjena uspješnosti njegove implementacije. Zbog toga ostaje da vidimo da li će međunarodna zajednica u utvrđenom roku zaista preduzeti sve neophodne mjere za obezbjeđenje pune realizacije prava na obrazovanje, jednakog pristupa obrazovanju svima i obrazovanja bez diskriminacije i nejednakosti.

U Bosni i Hercegovini, i pored decentralizacije u oblasti obrazovanja, unutar državnog ministarstva za civilne poslove formiran je sektor za obrazovanje. Oblast obrazovanja je, zbog specifičnosti koje vladaju u BiH, vrlo osjetljivo pitanje. Pa ipak, kao rezultat reformi u oblasti obrazovanja, na nivou BiH usvojeno je pet strategija iz ove oblasti a to su:

- Strateški pravci razvoja predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH;
- Strategija razvoja stručnog obrazovanja i obuke u BiH za period 2007-2013. godine;
- Strateški pravci razvoja obrazovanja u BiH, sa planom implementacije 2008 – 2015,
- Mapa puta i plan aktivnosti za uključivanje BiH u EU programe za cjeloživotno učenje i
- Mladi u akciji.

Osim toga usvojeno je i 7 osnovnih strategija i smjernica za implementaciju bolonjskog procesa:

- Okvir za visokoškolske kvalifikacije u BiH;
- Provođenje okvira za visokoškolske kvalifikacije u BiH;
- Standardi i smjernice za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH;

- Preporuke za implementaciju osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH;
- Državni akcioni plan za priznavanje kvalifikacija u BiH; Model dodatka diplomi za BiH i
- Priručnik za korisnike za model dodatka diplomi za BiH).

Obrazovni sistem u Bosni i Hercegovini se sastoji od 4 osnovna nivoa obrazovanja:

- Predškolsko vaspitanje i obrazovanje
- Osnovno obrazovanje
- Srednje obrazovanje
- Visoko obrazovanje

Osnovno obrazovanje u Bosni i Hercegovini je obavezno i besplatno za svu djecu u dobi od 6 ili 7 do 15 godina života i traje 9, odnosno 8 godina. Naime, u nekim područjima BiH 2004. godine je usvojen sistem osnovnog obrazovanja koji počinje sa 6 navršenih godina i traje ukupno 9 godina.

Srednje obrazovanje u Bosni i Hercegovini je kao i u slučaju osnovnog obrazovanja besplatno.

Međutim, iako postoje inicijative da ovaj nivo obrazovanja postane obavezan, to je slučaj samo u Kantonu Sarajevo. Srednje škole se dijele na opće i tehničke srednje škole i traju 3 ili 4 školske godine.

Sistem visokog obrazovanja u BiH se zasniva na principima Bolonjske deklaracije. Prema ovom principu visoko obrazovanje je organizovano po sistemu prenosivih bodova (ECTS) i ima tri nivoa. Većina visokoškolskih ustanova usvojila je princip školovanja koji se sastoji od tri ciklusa u trajanju od 4+1+3 akademske godine dok je u manjem broju zastupljen sistem 3+2+3.

Prvi ciklus u trajanju od 4 (odnosno 3) akademske godine naziva se dodiplomski ili bachelor studij i nosi ukupno 180-240 ECTS bodova, a studentima se dodjeljuje titulu bachelor sa dodatkom oblasti koja je završena. Drugi ciklus je postdiplomski studij, koji traje 1 (odnosno 2) godine i nosi 60 ili 120 ECTS bodova i titulu magistra umjetnosti ili nauka. Treći, zadnji ciklus visokog obrazovanja, u stvari je doktorski studij koji je nastavak magistarskog studija i traje 3 godine, a nakon završetka ovog studija dodjeljuje se titula doktora umjetnosti ili nauke." (kraj)